Civiliné byla Nr. 3K-3-299-943/2021 Teisminio proceso Nr. 2-55-3-00324-2019-6 Procesinio sprendimo kategorijos: 3.4.3; 3.4.3.11 (S)

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. lapkričio 24 d.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Virgilijaus Grabinsko (kolegijos pirmininkas), Donato Šemo ir Egidijos Tamošiūnienės (pranešėja), teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išragrinėjo civilinę bylą pagal pareiškėjos bankrutuojančios (šiuo metu – likviduojamos dėl bankroto) uždarosios akcinės bendrovės "Arvi fertis" kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. vasano 25 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje dėl kreditorių ir jų finansinių reikalavimų sąrašo patikslinimo bankrutuojančios uždarosios akcinės bendrovės "Arvi fertis" bankroto byloje.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- 1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių atsiskaitymo su kreditoriais tvarką bankroto byloje ir tokios tvarkos pažeidimu sukeltas teisines pasekmes, aiškinimo ir taikymo.
- Vilniaus apygardos teismo 2019 m. gegužės 15 d. nutartimi UAB "Arvi fertis" iškelta bankroto byla, bankroto administratoriumi paskirtas A. V.. Minėta nutartis įsiteisėjo 2019 m. liepos 11 d. Vilniaus apygardos teismo 2019 m. spalio 30 d. nutartimi patvirtintas BUAB "Arvi fertis" kreditorių ir jų finansinių reikalavimų sąrašas, jis buvo patikslintas Vilniaus apygardos teismo 2019 m. lapkričio 20 d., 2019 m. gruodžio 11 d., 2020 m. sausio 27 d., 2020 m. gegužės 5 d., 2021 m. sausio 11 d. nutartimis.
- 3. Vilniaus apygardos teisme 2021 m. sausio 8 d. gautas bankroto administratoriaus A. V. prašymas dėl kreditorių ir jų firansinių reikalavimų sąrašo patikslinimo BUAB "Arvi fertis" bankroto byloje. Pateiktame prašyme bankroto administratorius prašė: iš kreditorių, kurių reikalavimai užtikrinti hipoteka, įketimu, sąrašo išbraukti Valstybinę mokesčių inspekciją prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau ir VMI)su 38 726,64 Eur reikalavimų patvirtinti patikslinta kreditorės Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos (toliau ir VSDFV) Marijampolės skyriaus 545,30 Eur finansinį reikalavimą (antru etapu 1545,30 Eur); patvirtinti patikslintą antros eilės kreditorės VMI 7053,78 Eur finansinį reikalavimą (antru etapu 703 Eur). Bankroto procese sukauptų lėšų 2021 m. sausio 7 d. buvo visiškai patenkinti kreditorių VMI ir VSDFV Marijampolės skyriaus pirmo etapo reikalavimai, todėl atsirado pagrindas patikslinti šių kreditorių finansinius reikalavimus. Iš pateikto bankroto administratoriaus priedo sąskaitos išrašo matyti, kad 2021 m. sausio 7 d. buvo atilkti banko mokėjimai: VMI 116 612,19 Eur; VSDFV Marijampolės skyriui 83 517,07 Eur.
- 4. 2021 m. sausio 14 d. pranešime bankroto administratorius pateikė BUAB "Arvi fertis" pajamų ir išlaidų ataskaitą už laikotarpį nuo nutarties iškeltiBUAB "Arvi fertis" bankroto bylą įsiteisėjimo dienos (2019 m. liepos 11 d.) iki 2020 m. lapkričio 30 d. Paaiškino, kad iš vykdomos tikinės komercinės veiklos pajamų buvo padengtos visos su tikine komercinė veikla susijusios išlaidos, taip pat įkeisto turto išlaikymo išlaidos, nes vykdant tikinę komercinę veiklą yra naudojamas įkeistas turtas. Nurodė, kad, 2021 m. sausio 12 d. duomenimis, BUAB "Arvi fertis" einamųjų mokėjimų įsiskolinimų neturi. Be to, iš tikinės komercinės veiklos pajamų buvo visiškai patenkinti BUAB "Arvi fertis" pirmo etapo pirmos ir antros eilės kreditorių firansiniai reikalavimai.
- 5. Pateiktame pranešime bankroto administratorius taip pat nurodė, kad buvo patenkinta ir kreditorės Marijampolės savivaldybės administracijos 23 367,36 Eur finansinio reikalavimo dalis bei atsiskaityta su kreditore Ignalinos savivaldybės administracija, sumokant 1855,20 Eur. Iš pateikto bankroto administratoriaus priedo sąskaitos išrašo matyti, kad 2021 m. sausio 11 d. buvo atlikti banko mokėjimai: Ignalinos rajono savivaldybei 1855,20 Eur, Marijampolės savivaldybės administracijai 23 367,36 Eur.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismu procesiniu sprendimu esmė

- 6. Vilniaus apygardos teismas 2021 m. sausio 25 d. nutartimi netenkino bankroto administratoriaus A. V. prašymų patikslinti kreditorių ir jų finansinių reikalavimų sąrašą.
- 7. Teismas nurodė, kad iš Vilniaus apygardos teismo 2019 m. spalio 30 d. nutarties, kuria patvirtintas BUAB "Arvi fertis" kreditorių ir jų finansinių reikalavimų sąrašas, matyti,jog kreditorės VMI finansinis reikalavimas, hipoteka ar įkeitimu ir tenkinamas pimu etapu, sudaro 38 726,64 Eur, o tos pačios kreditorės VMI armtos eilės reikalavimas, tenkinamas pimu etapu, sudaro 78 843,04 Eur. Kreditorės VSDFV Marijampolės skyriaus reikalavimas, tenkinamas pimu etapu ir įkeitimu užidicinto turto, sudaro 83 517,07 Eur (antruoju etapu tenkinta dalis sudaro 1545,30 Eur). Šia nutartimi taip pat buvo patvirtinti antros eilės kreditorių Marijampolės savivaldybės administracijos 24 198,03 Eur finansinis reikalavimas ir Ignalinos rajono savivaldybės administracijos 1894,72 Eur finansinis reikalavimas.
- Teisma pažymėjo, jog Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo (toliau JAN]) 99 straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad patvirtinta galutinė bankroto ataskaita yra pagrindas nemokumo administratoriui atsiskaityti su kreditoriais ir išsimokėti kintamąjį atlygi už bankroto proceso administravimą. Nors bankroto administratorius ir nurodė patenkinęs prašymuose nurodytų kreditorių firansinius reikalavimus iš BUAB "Arvi fertis" sukauptų lėšų, bankroto byloje nebuvo priintas sprendimas dėl BUAB "Arvi fertis" pripažinimo bankrutavusia ir likviduojama dė bankroto; taip pat byloje nėra patvirtinta galutinė bankroto ataskaita, sudaranti pagrindą bankroto administratoriui atsiskaityti su kreditoriais. JAN] 63 straipsnio 3 dalyje fivirtinta, kad alyje nustatyta, kad jeigu tikinėje komercinė evikloj pajamų. JANĮ 63 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad jeigu tikinėje komercinė evikloje pajamų javo padengtos ne įkeisto turto šlaikymo šlaidos laikomos tikinės komercinės veiklos pajamų buvo padengtos ne įkeisto turto šlaikymo šlaidos, o iš esmės atsiskaityta su įkeisto turto kreditoriais. Be to, buvo atsiskaityta ir su kreditoriais, kurių reikalavimai net nebuvo užikirinti įkeistu turtu.
- 9. Atsižvelgdamas į įtvirtintą reguliavimą, teismas nusprendė, kad bankroto administratoriaus įvardytas atsiskaitymo su kreditoriais pagrindas, kai buvo atsiskaityta su nurodytais kreditoriais dar iki BUAB "Arvi fertis" pripažinimo bankrutavusia ir likviduojama dėl bankroto bei galutinės bankroto administratoriaus prašymus patvirtinti patikslintą kreditorių ir jų finansinių reikalavimų sąrašą atmetė.
- 10. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi BUAB "Arvi fertis" atskirąjį skundą, 2021 m. vasario 25 d. nutartimi Vilniaus apygardos teismo 2021 m. sausio 25 d. nutartį paliko iš esmės nepakeistą.
- 11. Teisėjų kolegija pažymėjo, jog nuo 2020 m. sausio 1 d. įsigaliojo JANĮ ir neteko galios Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas (toliau [B]) (JANĮ 153 straipsnis). Pagal JANĮ 155 straipsnio 1 dalį iki 2019 m. gruodžio 31 d. pradėtiems juridinių asmenų nemokumo procesams JANĮ nuostatos taikomos toms asmenų teisėms ir pareigioms, kurios atsiranda arba yra įgyvendinamos jam sisgaliojus, taip pat toms nemokumo procediroms, kurios stampos idam sisgaliojus, taip pat toms nemokumo procediroms, kurios pradedamos šiam statymus įsgaliojus, skistyms šio straipsnio 1-48 punktuose mustatyta įšimtis. Bankroto byla škelta galiojant JBĮ, skurdžiam teismo nutartis primrat galiojant JANĮ nuostatoms. Nors pagal JANĮ 155 straipsnio 1 dal kreditorių finansinių reikalavimų teinkinimo eilė ir tvarka patenka į įstatyme nustatytą įšimtį, kai taikomas [B], tačiau atsiskaitymas su nurodytais kreditoriais įšpajamų, gautų įmonei vykdant komercinę veiklą bankroto procese, įvyko jau galiojant JANĮ. Todėl būtent šio įstatymo nuostatos taikytinos kreditorių teisėms ir pareigoms, atsiskaitant su jais įš pajamų, gautų įmonei vykdant tikinę komercinę veiklą bankroto procese. Teisėjų kolegija nusprendė, jog pirmosios instancijos teismas pagrįstai taikė JANĮ nuostatas.
- 12. Teisėjų kolegija pažymėjo, jog bankrutuojančios įmonės kreditorių finansinių reikalavimų tvirtinimas yra vienas bankroto byloje būtinų spręsti klausimų. Kadangi bankroto byla iškelta ir pradinis kreditorių sąrašas bei jų finansinių reikalavimų dydis (patikslintas vėlesnėmis nutartimis) buvo patvirtinti galiojant [B], todėl atsižvelgtina į [B] nuostatas ir su šiuo įstatymo aiškinimu susijusią teisminę praktiką.
- 13. Teisėjų kolegija pažymėjo, jog JANĮ 63 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad juridinis asmuo, vykdydamas tikinę komercinę veiklą, moka visus einamuosius mokėjimus, kurie, vadovaujantis JANĮ 64 straipsnio 4 dalimi, gali būti mokami ir išieškomi tik iš tikinės komercinės veiklos pajamų. JANĮ 63 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad jeigu tikinėje komercinėje veikloje yra naudojamas įkeistas turtas, šio turto išlaikymo išlaidos laikomos tikinės komercinės veiklos išlaidomis. Todėl pirmosios instancijos teismas pagrįstai nurodė, kad aptariamoje įstatymo nuostatoje įtvirtinta galimybė, įmonei vykdant tikinę komercinę veiklą, įkeisto turto išlaikymo išlaidas laikyti tikinės komercinės veiklos išlaidomis. Tačiau administratorius atliktais mokėjimus iš bendrovės tikinės komercinės veiklos pajamų padengė ne tik įkeisto turto išlaikymo išlaidas, einamuosius mokėjimus, bet iš esmės atsiskaitė su įkeisto turto kreditoriais ir iš dalies su antros eilės kreditoriais.
- 14. Teisėjų kolegija atmetė kaip nepagristą BUAB "Arvi fertis" argumentą, kad nėra draudžiama bet kurioje bankroto stadijoje atsiskaityti su kreditoriai ir jų reikalvimų glaiojant [B] nuostatoms teisminėje praktikoje buvo nurodyta, kad IBI į įvirtintos aiškios bankroto procedūrų stadijos, pagalkurias bankroto odministratorius gali tenkinit kreditorių reikalavimus tik tada, kai visi kreditoriai ir jų reikalavimų dydžiai yra aiškiis, patvirtinti teismo ir nėra ginčijami, taip pat kai yra aiškis. bankroto administrationimo šlakid ydvis. Bankrutuojamičos immoės stakistaitymų siakslus bankroto brios bankroto brios škelimo metų, tiek immoės naudai įgytas pagal prievoles, kurių vykdymo laikas suėjo škėlus bankroto bylą, tiek gautas vykdant tikinę komercinę veiklą bankroto proceso metu, tampa tokios immoės kreditoriams dalytinu turtu. Bankrutuojanti immoė atmaijima finansimų prevolių vykdymą tik baigiamiojoje immoės likvidavimo bankroto proceso stadijoje, laikydamasi minėtos [B] nustatytos kreditorių reikalavimų tenkinimo elies ir tvarkos. Visų tos pačios eliės kreditorių reikalavimai tenkinimi proporcingai pagal lėšas, gautas pardavis iškividavimo bankroto immoės turtą, taip užūkirinant kreditorių lygateisiškumą į jų reikalavimų patenkinimą. Joks kreditorius neturi teisės gauti savo reikalavimų patenkinimą kitokia, nei įstatyme nustatyta, reikalavimų tenkinimo tvarka.
- 15. JANĮ 99 straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad patvirtinta galutinė bankroto ataskaita yra pagrindas nemokumo administratoriui atsiskaityti su kreditoriais ir išsimokėti kintamąjį atlygį už bankroto proceso administratorinę (JANĮ 99 straipsnio 1 dalis); ji parengiama ir pateikama teismui ne vėliau kaip per 30 dienų nuo paskutinių įplaukų į kreditorių sąskaitadienos (JANĮ 99 straipsnio 2 dalis); ją pasinašo administratorius bei kreditorių susirinkimo pirmininkas, gavęs kreditorių susirinkimo pritarimą (JANĮ 99 straipsnio 4 dalis); ją tvirtina teismas įstatyme natatytu terminu ir tvarka (JANĮ 99 straipsnio 5 dalis). Šiuo atveju galutinė bankroto ataskaita nebuvo pateikta teismui tvirtinti.
- 16. Būtent kreditorių sprendimu (kreditorių susirinkimui pritarus), kreditorių susirinkimo pirmininkui patvirtinus, tokią ataskaitą administratorius pateikia tvirtinti teismui. Taigi JANĮ 99straipsnio 7 dalyje aiškiai įtvirtintas reglamentavimas, kad tik patvirtinus ataskaitą nemokumo administratorius gali tenkinti kreditorių reikalavimus ir išsimokėti kintamąjį atlygį už bankroto proceso administravimą. Šiame procese dalyvauja visi kreditoriai, kadangi ataskaitai patvirtinti būtinas kreditorių susirinkimo pritarimas.
- 17. Pagal JANĮ 93 straipsnis 1 dalį kreditorių reikalavimai tvirtinami iš juridinio asmens turto, kuris lieka padengus bankroto proceso išlaidas. Šio straipsnio 2 dalyje nustatyta, kas sudaro juridinio asmens turtą: nuosavybės teise priklausantis turtas nutarties išlekli bankroto bylą įsidesėjimo metu, bankroto proceso metu iš skolininkų šieškotas turtas, kitas teisėtai bankroto procese igytas turtas. Taigi ir bankroto procese gautos kišos vykdant ūkinę komercinė, veiklę taip, pat vertinamos kaip bankrutojančios įmorės turtas, iš kurio gali būti tenkinami krain. Šiuo atvejų, pažeidus nustatytą varkaį ir šį įmonės turto (tiknėje komercinėje veikloje gautų kšų) atsiskaičius su dalimi kreditorių, š esmės ir buvo pažeisti kreditorių proporcingumo ir lygiateisiškumo principai, kadangi vienų kreditorių reikalavimai buvo iškeliami aukščiau kitų kreditorių finansinių reikalavimų.
- 18. Kadangi tik kreditorių visuma sprendžia tokius esminius su bankrutuojančios įmonės veikla susijusius klausimus kaip administratoriaus veiklos kontrolė, bankrutuojančios įmonės likvidavimas, parduodamo turto vertinimo tvarkos nustatymas, turto pardavimo kainos tvirtinimas ir kt. (JANĮ 44 straipsnis), be to, JANĮtvirtina galimybę, gerėjant įmonės finansinei padėčiai (gaunant pajamų), pereiti prie restruktūrizavimo proceso, tokiu atveju visi kreditoriai (o ne tik likę, su kuriais neatsiskaityta) galėtų daryti nuolaidas ta dalimi turimų finansinių reikalavimų, kuria su jais neatsiskaityta, todėl labai svarbus momentas, nuo kurio gali būti atsiskaitoma su visais kreditoriais, bet ne su jų dalimi.
- 19. Teisėjų kolegija rusprendė, jog šiame BUAB "Arvi fertis" bankroto etape (kai nėra patvirtinta galutinė bankroto ataskaita) dalies š ūkinės komercinės veiklosgautų lėšų paskirstymas atsiskaitant su hipotekos kreditoriais ir antros eilės pirmo etapo kreditoriais neatitinka bankroto tikslų, įstatyme įtvirtintų bankrutuojančios įmonės bankroto proceso įšlaidų apmokėjimo ir viso bankroto procese gauto turto (lėšų) paskirstymo kreditoriams taisyklių, teisingumo ir protingumo principų, interesų pusiausvyros principo, gali pažeisti dalies kreditorių interesus (vieniems kreditoriams gali būti permokėta, kitiems išmokėta per maža suma), sukelti papildomų ginčų dėl lėšų perskirstymo ir taip užvilkinti BUAB "Arvi fertis" bankroto procesą.
- 20. Aplinkybė, jog bankrutuojanti įmonė neturi nei einamųjų mokėjimų, nei išlaidų, susijusių tiek su ūkinės komercinės veiklos vykdymu, tiek ir su įkeisto turto panaudojimu ūkinėje komercinėje veikloje, nereiškia, jog tokių išlaidų neatsiras ateityje, tuo labiau kad bankrutuojanti įmonė ir toliau vykdo tūkinę komercinė veikla. Vykdoma komercinė veikla yra susijusi su papildomų darbuotojų samdymu, kitais aspektais, kurių atsiranda tokia veiklą vykdant, todėl gaumat pajamų iš vykdomos ūkinės komercinės veiklos atsiranda rizika padaryti žalos, kuri gali būti šieškoma vėliau, todėl titin svarbu laikytis JANĮ nustatytos procedūros dėl galutinės ataskaitos patvirtinimo, nuo kurios patvirtinimo ir atsiranda teisė atsiskaityti su visais kreditoriais.
- 21. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į JANĮ įtvirtintą teisinį reguliavimą, nusprendė, kad bankroto administratoriaus atsiskaitymas su dalimi kreditorių iki BUAB "Arvi fertis" galutinės bankroto ataskaitos patvirtinimo bankroto byloje negalimas, pažeidžiantis tiek bankrutuojančios įmonės, tiek kreditorių teises, todėl pirmosios instancijos teismas pagrįstai netenkino administratoriaus prašymo dėl kreditorių ir jų finansinių reikalavimų sąrašo patikslinimo.
- 22. Teisėjų kolegija iš dalies sutiko su BUAB "Arvi fertis"argumentu, kad, teismui netenkinus prašymo patikslinti kreditorių ir jų finansinių reikalavimų sąrašą, pirmosios instancijos teismas be pagrindo nesprendė padarinių klausimo. Situacija, kai kreditoriai, su kuriais atsiskaityta, lieka kreditorių sąraše ir turi teisę visa finansinių reikalavimų apimtimi naudotis jiems priklausančiomis teisėmis bankroto procese (balsuoti kreditorių susirinkime ir pan.), nėra teisinga, taip būtų pažeidžiamos bendrovės ir kitų kreditorių teisės ir interesai, nes kreditoriai, su kuriais atsiskaityta netinkama tvarka ir laiku, įgytų ne tik perdėtą pranašumą kitų bankrutuojančios bendrovės kreditorių atžvilgiu dėl galimybės gauti

reikalavimo patenkinimą, bet ir kitų JANĮ itvirtintų kreditorių teisių skolininko bankroto byloje įgyvendinimo aspektu. Todėlbuvo pažymėta, jog pirmosios instancijos teismas privalo operatyviai spręsti lėšų, kuriomis buvo patenkinti finansiniai reikalavimai, atsiskaitant su kreditoriais VMI, VSDFV Marijampolės skyriumi, Marijampolės savivaldybės administracija bei Ignalinos savivaldybės administracija, grąžinimo klausimą procesą kaip dalyvaujantys asmenys turi būti įtraukti švardyti kreditoriai, kurių teisėms ir pareigoms įtakos turės šio klausimo išsprendimas.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

- 23. Pareiškėja BUAB "Arvi fertis" kasaciniu skundu prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. vasario 25 d. nutartį, Vilniaus apygardos teismo 2021 m. sausio 25 d. nutartį ir priimti naują sprendimą tenkinti BUAB "Arvi fertis" nemokumo administratoriaus A. V. 2021 m. sausio 8 d. ir 2021 m. sausio 14 d. prašymus dėl kreditorių ir jų finansinių reikalavimų sąrašo patikslinimo, t. y. patikslinti BUAB "Arvi fertis" kreditorių ir jų reikalavimų sąrašą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
  - 23.1. Apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė JANĮ 155 straipsnį. JANĮ 155 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad iki 2019 m. gruodžio 31 d. pradėtiems juridinių asmenų nemokumo procesams šio įstatymo nuostatos taikomos toms asmenų teisėms ir pareigoms, kurios atsiranda arba yra įgyvendinamos įam įsigaliojus, taip pat toms nemokumo proceditroms, kurios pradedamos šiam įstatymui įsigaliojus, šiskyms šio įstatymo nuostatas, reguliuojančias: 1) attygi nemokumo administratoriui; 2) kreditorių reikalavimų tenkinimo eilė ir tvarka; 3) reikalavimus restruktūrizavimo plano turiniui ir įgyvendinimo trukmei; 4) kreditorių pakasvimą dėl restruktūrizavimo plano; 5) nemokumo administratoriaus skyrimą bankroto byloje. Iš JANĮ 155 straipsnio 1 dales 2 punktomatyti, kad įstatymų leidėjo valia buvo padaryti šimtį. 1 JANĮ kreditorių reikalavimų tenkinimo eilė ir tvarkai tiems nemokumo procesams, kurie buvo pradėti iki JANĮ sigaliojimo t. y. ki 2019 m. gruodžio 31 d. BUAB "Arvi fertis" bankroto byla buvo škelta Vilniaus apygardos teismo 2019m. gegužės 15 d. nutartimi, taigi, taikant JANĮ 155 straipsnio 1 dalies 2 punktomatyli patikimi būti taikomos būtent iki 2019m. gruodžio 31 d. galiojusios JBĮ o ne JANĮ nuostatos. Lietuvos apeliacinis teismas nepagrįstai JANĮ taikymą siejo su momentu, kada bankrutuojanti įmonė atsiskaitė su kreditoriais. JANĮ 155 straipsnio 1 dalies 2 punktas nurodytos išimties taikymo nesieja su JANĮ 155 straipsnio 1 dalies dispozicijoje nurodytu asmenų teisių ir pareigų atsiradimo momentu.
  - 23.2. Nors [B] rustatyta administratoriaus pareiga likviduojant bankrutavusią įmonę tenkinti ir patvirtintus kreditoriais reikalavimus, o JANĮ nurodyta, kad patvirtinta galutinė bankruto ataskaita yra pagrindas atsiskaityti su kreditoriais, vis dėlto nei [B], nei JANĮ nėra nustatytas draudimas bankrutuojančiai imonei atsiskaityti su kreditoriais bet kurioje bankruto proceso stadijoje([B] 31 straipsnio 1 dalies 3 punktas, JANĮ 99 straipsnio 7 dalis)[B] nėra normos, draudžiančios bankrutuojančiai įmonei tenkinti kreditorių finansinus reikalavimus, iki nebuvo priimtas sprendimas dėl įmonės pripažinimo bankrutuvaisia ir likviduojama dėl bankroto. [B] 26 straipsnio 1 dals, 27 straipsnio 1 dalies 2 punktas leidžio daryti švadą, kad bankrutuojančios įmonės atsiskaitymai su savo kreditoriais nėra draudžiami ir nėra ribojami siejant su įmonės bankroto proceso etapu, priešingai, atsiskaitymas su įmonės kreditoriais yra esminė bankroto proceso paskirtis ir esmė.
  - 23.3. Lietuvos Aukščiausiasis Teismes yran urodes, kad bankroto procese turi būti siekiama kiek įmanoma operatyviau užbaigti bankroto procedūras nutraukiant bankroto bylą [B] 27 straipsnio pagrindais arba likviduojant bankrutavusią įmonę (Lietuvos Aukščiausiojo Teisma 2017 m liepos 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-320-915/2017). [B] 27 straipsnio 1 dalies 2 punktas, reglamentuojantis bylos nutraukimą, kai bankrutuojanti įmonė atsiskaito su visais kreditoriais, reiškai, kad bankrutuojanti įmonė atsiskaito su visais kreditoriais, reiškai, kad bankrutuojanti įmonė atsiskaito su visais kreditoriais, reiškia, kad bankrutuojanti imonė atsiskaito su visais kreditoriais, karių reikalavimais, kurių pagrindu buvo konstatuotas įmonės anemokumas, patenkimi ir iš myko teisma pagrindas likviduoti įmonė bankroto byloje. Teismo 2018 m. balandžio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-148-219/2018). Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, analžuodamas [B], nurodė, kad [B] normos nenustato, kurios bankroto bylos stadijos metu ar iki kurios bankroto bylos nagrindu buvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. balandžio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-148-219/2018). Analogiškai ir JANĮ atveju JANĮ 2 straipsnio 4 dajlę įtvirtintas esminis juridinio asmers bankroto proceso tetkslas likviduoti juridini asmera, tenkinant kreditorių reikalavimus juridinio asmera bankroto byla, par libali par libali, JANĮ nuostatų aralže kidžia daryti švadą, kad bankrutuojančios įmonės atsiskaitymai ubankrutuojančios įmonės kreditoriais. Taigi, aralogiškai kap ir [B], JANĮ nuostatų aralže kidžia daryti švadą, kad bankrutuojančios įmonės kreditoriais riena daraudžani ir nėra ribojami sigiant su monės bankrutuojančios įmonės kreditoriais riena kuriu taiki in taiki it taiki it taikini taitus kapis i istatus par pagrinas.
  - 3.4. Bankrutuojančios įmonės kreditoriai nėra lygiavertėje padėtyje ir tokį jų teisinį statusą lemia įstatymų nustatytas reguliavimas. Tiek ĮBĮ, tiek JANĮ nustato kreditorių reikalavimų tenkinimo eiles (ĮBĮ 35 straipsnis, JANĮ 94 straipsnis). Kiekvienos paskesnės eilės kreditorių reikalavimai tenkinimo eilės (ĮBĮ 35 straipsnis) takip bankrutuojančios įmonės kreditorių reikalavimai tenkinimo eilės (ĮBĮ 35 straipsnis). Alvą straipsnis) takip bankrutuojančios įmonės kreditorių reikalavimai tenkinimo eilės kreditorių finansinius reikalavimai, atsizvelgdama į įstatymai nustatyta šių kreditorių finansinių reikalavimo eilė ir tvarką. Buvo tenkinti ne pasirinktų kreditorių, kurių finansiniai reikalavimai buvo pirmesnėje tenkinimo eilės kreditorių, atrios salvalavimai buvo pirmesnėje tenkinimo eilės kreditorių, atrios salvalavimai buvo pirmesnėje tenkinimo eilės kreditorių, pastatymai pastatymai pastratymai pastratyma atrios eilės kreditorių. PuMĮ, Marijampolės salvimis finansiniai reikalavimai, tyva visiškai patenkinti pastratymai pastratyma pastra
- 24. Suinteresuotas asmuo VSDFV Marijampolės skyrius prisidėjimu prie kasacinio skundo prašo Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. vasario 25 d. nutartį, Vilniaus apygardos teismo 2021 m. sausio 25 d. nutartį panaikinti ir priimti naują sprendimą tenkinti BUAB "Arvi fertis" nemokumo administratoriaus A. V. 2021 m. sausio 8 d. ir 2021 m. sausio 14 d. prašymus dėl kreditorių ir jų finansinių reikalavimų sąrašo patikslinimo. Pateiktame prisidėjime nurodomi tokie pagrindiniai argumentai:
  - 24.1. Vilniaus apygardos teismo 2019 m. gegužės 15 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. eB2-2846-340/2019 BUAB "Arvi fertis" buvo iškeltabankroto byla (įsiteisėjo 2019 m. liepos 11 d.), t. y. iki 2019 m. gruodžio 31 d., todėl turėtų būti taikomos ĮBĮ, o ne JANĮ nuostatos, nors pats atsiskaitymas pagal pareikštus kreditorių reikalavimus įvyko jau po JANĮ įsigaliojimo.
  - 24.2. [B], JANI nėra nustatytas draudimas bankrutuojančiai įmonei atsiskaityti su kreditoriais bet kurioje bankroto proceso stadijoje. Suinteresuotas asmuo nesutinka su apeliacinės instancijos teismo vertinimu, jog, pažeidus nustatytą tvarką ir iš įmonės turto (iš ūkinės komercinės veiklos gautų lėšų) atsiskaičius su dalimi kreditorių, iš esmės ir buvo pažeisti kreditorių proporcingumo ir lygiateisiškumo principai. [BI, JANI nustato kreditorių reikalavimo tenkinimo eiles. Kiekvienos paskesnės eilės kreditorių reikalavimai tenkinimati po to, kai visiškai patenkinti attinkamo etapo pirmesnės eilės kreditorių reikalavimai (IBI 35 straipsnio 6 dalis, JANI 94 straipsnio 6 dalis, JANI 95 straipsnio 6 dalis, JANI 94 straipsnio
  - 24.3. Surinteresuotas asmuo 2017 m. sausio 27 d. į registravo priverstirę hipoteką BUAB "Arviferits" nuosavybės teise priklausančiam nekilnojamajam turtui: administraciniam pastatui, Gamyklų g. 5, Marijampolė, unikalus Nr. 1899-8000-4011. Vilniaus apygardos teismo 2019 m. spalio 30 d. nutartimi patvirtintas j o hipoteka užikirintas kreditoriaus reikalavimas 85 062,37 Eur, ši ų pirmu etapu tenkirama dalis 83 517,07 Eur, arture tapu 1545,30 Eur. Minėta lipoteka užikirinti reikalavimat tenkirami pirmesnėje tenkirimo eličje, todėl BUAB "Arviferits" ši įrinoris kštų ji o biudžetą 2021 m. sausio 7 d. surokėjo 83 517,07 Eur i visiškai padengė pirmu etapu tenkiramą hipoteka užikirintą kreditoriaus reikalavimas visineresuoto asmens vertinimų, siekdama užikirintą kreditoriaus reikalavimą. Suirteresuoto asmens vertinimų, siekdama užikirintą kreditoriaus reikalavimą suirteresuoto asmens vertinimų, siekdama užikirintą kreditoriaus reikalavimą. Suirteresuoto asmens vertinimų, siekdama užikirintą kreditoriaus reikalavimą suirteresuoto asmens vertinimų, siekdama užikirintą kreditoriaus reikalavimą suirteresuoto asmens eliekidama užikirintą kreditoriaus reikalavimą. Suirteresuoto asmens vertinimų, siekdama užikirintą kreditoriaus reikalavimą suirteresuoto asmens setimintas jakavima, suirteresuoto asmens setimintas siekdama užikirintą kreditoriaus reikalavima setimintas pagrįsti bankrutuojančios įmonės kreditoriaų reikalavima ir apsaugoti bankrutuojančios įmonės interesai, BUAB "Arvi fertis" pagrįstai atsiskaitė su pirmesnės eliės kreditoriais.
- 25. Suinteresuotas asmuo VMI prisidėjime prie kasacinio skundo prašotenkinti pateiktą kasacinij skundą, panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylųskyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. vasario 25 d. nutartį, Vilniaus apygardos teismo 2021 m. sausio 25 d. nutartį ir priimti naują sprendimą tenkinti BUAB "Arvi fertis" nemokumo administratoriaus A. V. prašymus dėl kreditorių ir jų finansinių reikalavimų sąrašo patikslinimo.
- 26. Suinteresuotas asmuo UAB "Belor" atsiliepimu į kasacinį skundą prašo Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. vasario 25 d. nutartį, Vilniaus apygardos teismo 2021 m. sausio 25 d. nutartį palikti nepakeistas ir priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:
  - 26.1. BUAB, Arvi fertis pateiktame kasaciniame skunde nenurodo aplinkybių, kurios sudarytų pagrindą tenkinti kasacinį skundą, be to, šio kasacinio skundo atitiktis įstatymų keliamiems reikalavimams abėjotina. Vien ta aplinkybė, kad BUAB, Arvi fertis netenkina teismų priimti procesiniai sprendimai, negali būti laikoma kasacijos pagrindu.
  - 26.2. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, civilinėje byloje Nr. 3K-3-171-421/2021 pasisakydamas dėl JANĮ 155 straipsniotaikymo, yra nurodęs, kad šiame straipsnyje nustatyta išimtis, pagal kurią iki 2019 m. gruodžio 31 d. pradėtiems juridinių asmenų nemokumo procesams netaikomos šio įstatymo nuostatos, reguliuojančios kreditorių reikalavimų tenkinimo eilę ir tvarką, tai reiškia, kad kreditorių reikalavimų tenkinimo eilė ir tvarka nustatoma pagal iki 2019 m. gruodžio 31 d. galiojusias materialiąsias normas.
  - 26.3. Nepriklausomai nuo taikytino reglamentavimo, t. y. ar atsiskaitymui su kreditoriais būtų taikomos JANĮ muostatos ar [BĮ nuostatos, atsiskaitymas su kreditoriais vykti negalėjo.Nemokumo administratorius atsiskaitė su kreditoriais pažeisdamas ir [BĮ nuostatas. Bankroto bylos nagrinėjimas susideda iš kelių etapų bankroto bylos iškelimo, kreditorių reikalavimų pateikimo ir tvirtinimo, innoies likvidavimo dėl bankroto, taip pat kitų su bankrotu susijusių procedūrų. Kiekviename iš jų yra įgyvendinami tamitivi ritiskai. Pagal [BĮ 30 straipsnijo 2 dalįteismas pripažįstai mione bankrutavusia ir rimo pateikumi kiekviduoji na nutarti ja įkiekviduoji na įtatymė įtvirtintos salygos. Tik ji innoie perijus į bankrutavusia ir jona pradėjus likvidavimo stadija, kyla [BĮ 31 straipsnije nustatytos administratoriaus teisės ir pareigos likviduojant bankrutavusia į monė. Imonės likvidavimo predektinistas, kurių metų sprendžiami is uturi realizavimu, į škurio gali būti vykdomas kreditorių reikalavimų patenkinimas, susiję klausimai ir kuriuos išsprendus yra užbaigiamos įmonės bankroto procedūros ir kartu bankroto byla, primant teismui sprendimą dėl įmonės pabaigos. Tik likviduojant įmonę bankroto administratorius turi teisę atsiskaityti su kreditoriais nustatyta tvarka. Tokia nuostata įvivitinta [BĮ 31 straipsnije. Tuo metu, kai nemokumo administratorius atsiskaitė su nurodytais kreditoriais, jokia teismo nutartis dėl įmonės pripažnimo bankrutavusia ir likviduojam dėl bankroto nebuvo nei priimta, ne į įsistėsįtus. Taigi, neprikalusomai nuo taikytino reglamentavimo ([BĮ ar JAN])atsiskaitymas su kreditoriais vyko pažeidžiant teisės normas. JANĮ taip patįtivitina, jog su kreditoriais atsiskaitoma tik likviduojant įmonę (JANĮ 86 straipsnio 1 dalis).
  - 26.4. Iki pradedant atsiskaitymus su kreditoriais turi būti aiškios bankroto administravimo išlaidos, kurios mokamos iš visų rūšių kšų. Šios išlaidos turi būti apmokamos iš visų imonės lėšių. Atsiskaitymas su kreditoriais ne įstatymo nustatyta tvarka lėmė, jog jie buvo, atleisti* nuo administravimo išlaidų dengimo (IBI 34 straipsnis, IBI 33 straipsnis of dalis). Nemokumo procesas privalo būti maksimaliai skaidutus ir nekeliantis abejonių, todėl privalu laikytis ir visuotinai pripažįstamų teisės principų, kad niekas negali turėti naudos iš savo neteisėtų veiksmų (lot. milius commodum caprere de sua injuria proprinci), iš ne teisės negali atsimasti teisė (lot. ev. injuria jus non oritur). Toks nemokumo administratoriaus elgesys kelia abejonių dėl jo nešališkumo. Aplinkybę, kad tokiu būdu buvo pažeisti kitų kreditorių interesai bei nebuvo užtikrintas kreditorių įtygiateisiškumas, konstatavo ir Lietuvos apeliacinis teismas.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl įstatymo, taikytino kreditorių reikalavimų tenkinimo tvarkai bankroto byloje, iškeltoje iki Juridinių asmenų nemokumo įstatymo įsigaliojimo

- 27. JANĮ 155 straipsnyje, įtvirtinančiame pereinamąsias nuostatas dėl nemokumo procesų, nustatyta, kad iki 2019 m. gruodžio 31 d. pradėtiems juridinių asmenų nemokumo procesams šio įstatymo nuostatos taikomos toms asmenų teisėms ir pareigoms, kurios atsiranda arba yra įgyvendinamos jam įsigalojus, taip pat toms nemokumo procedūroms, kurios pradedamos šiam įstatymui įsigalojus, išskyrus šio įstatymo nuostatas, reguliuojančias: 1) atlygi nemokumo administratoriu; 2) kreditorių teikavimų teikinimo eilę ir tvarką; 3) reikalavimus restruktūrizavimo plano turiniui ir įgyvendinimo trukme; 4) kreditorių bakavimą dėl restruktūrizavimo plano; 5) nemokumo plano turiniui ir įgyvendinimo procesams, šiskyrus įvardytas šimtis, susiejo sur 1) attirikamų nemokumo procedūrų pradžios momentu; 2) attirikamų teisių ir pareigų atsiradimo arba jų įgyvendinimo momentu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. balandžio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-79-823/2021, 15 punktas).
- 28. Lietuvos apeliacinis teismas ginčijamos nutarties 18 punkte konstatavo, kad nors pagal JANĮ 155 straipsnio 1 dalį kreditorių finansinių reikalavimų tenkinimo eilė ir tvarka patenka į įstatyme nurodytą išimtį, kai taikomas ĮBĮ, tačiau šiuo atveju atsiskaitymas su nurodytais kreditoriais iš pajamų, gautų iš jinonės komercinės veiklos bankroto procese, įvyko jau galiojant JANĮ, todėl būtent šio įstatymo nuostatos taikytinos kreditorių teisėms ir pareigoms, atsiskaitant su jais iš pajamų, gautų įmonei vykdant ūkinę komercinę veiklą bankroto procese, dėl to administratorius pateikė prašymus teismui patikslinti kreditorių ir jų finansinių reikalavimų sąrašą, kurie nebuvo patenkinti.
- 29. Su tokiu Lietuvos apeliacinio teismo šaiškinimu dėl įstatymo nuostatų galiojimo laiko atžvilgiu negalima sutikti, todėl iš esmės pritartina kasacinio skundo argumentams dėl netinkamo JANĮ 155 straipsnio 1 dalies aiškinimo ir taikymo.
- 30. Kasacinio teismo vertinimu, įstatyma įeldėjas, įvertinęs teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisėkūros efektyvumo principus, JANĮ 155 nustatė attitinkamas išintis, kurių atžvilgiu taikoma anksčiau galoję įstatymai (pastaba: IBI ir įmonių restruktūrizavimo įstatymas; žr. JANĮ aiškinamojo rašto 4.22 punktą). Tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teismai netinkamai taikė JANĮ 155 straipsnyje įtvirtintas išimtis, viena iš kurių. ĮBĮ taikymas kreditorių reikalavimų tenkinimo eilė ir tvarkai. Tokia nuostata (kreditorių reikalavimų tenkinimo eilė ir tvarka) negali būti aiškinama siaurai, t. y. kaip neapimanti paties atsiskaitymo su kreditoriais, nes tokio pobūdžio veiksmai (lėšų pervedimas kreditorians) neabejotinai patenka į įstatyme įvirtintą kreditorių reikalavimų tenkinimo eilė ir tvarka). Lešų pervedimas kreditorians negali būti aiškinamas kaip teisių ir pareigų atsiradimas po JANĮ įsigaliojimo,o tai ir tentinų naujo teisinio regulavimo taikyma. Aiškinimas, kad tokie atsiskaitymo su kreditoriais veiksmai priskirtini teisių ir pareigų lategorijai, kelia grėsmę ir kreditorių reikalavimų tenkinimo eilės ir tvarkos, kaip kintinto spektu, kad susidarytų atskiros kreditorių eilės, kurių dalis būtų patvirtinta pagal ĮBĮ reikalavimus, kita dalis –pagal JANĮ reikalavimus. Toks aiškinimas būtų akivaizdžiai netinkamas ir iškreiptų JANĮ 155 stnipsnyje įtvirtintos pereinamosios nuostatos kreditorių reikalavimų tenkinimo eilės ir tvarkos, kaip šimties, esmę.
- 31. Atsižvelgiant į tai, kad JANĮ 155 straipsnyje prie išimčių, kurioms taikomas [B] priskiria kreditorių reikalavimų tenkinimo elię ir tvarką, nagrinėjamu atveju sprendžiant dėl kreditorių reikalavimų tikslinimo bankroto byloje, pradėtoje iki JANĮ taip pat turėjo būti taikomos [B] nuostatos. Tačiau tai, kad pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai netinkamai taikė ir aiškino JANĮ 155 straipsnyje įtvirtintas pereinamąsias nuostatas dėl nemokumo procesu, savaime nelenia ginčijamos apeliacinės instancijos teismo nutarties neteisėtumo ir nepagrįstumo.

Dėl bankrutuojančios įmonės teisės atsiskaityti su kreditoriais iki nutarties likviduoti įmonę priėmimo

- 32. Pagrindinis byloje keliamas klausimas yra susijęs su poreikiu įvertinti, ar tuo atveju, kai skolininkui iškelta bankroto byla, jis turi teisę atsiskaityti su savo kreditoriais bet kurioje bankroto proceso stadijoje.
- 33. Bankroto bylos nagrinėjimas susideda iš kelių etapų bankroto bylos iškėlimo, kreditorių reikalavimų pateikimo ir tvirtinimo, įmonės likvidavimo dėl bankroto, taip pat kitų su bankrotu susijusių procedūrų. Kiekviename iš jų yra igyvendinami tam tikri tikslai. Bankroto procesui būdingas ir visų jo procedūrų vykdymo metu turi būti išlaikomas teisinis apibrėžtumas, laikomasi stadijų eiliškumo. Bankroto procedūrų metu tvirtinami kreditorių reikalavimai, likvidavimo metu parduodamas įmonės turtas ir šie reikalavimai tenkinami laikantis [B] nustatytos kreditorių reikalavimų tenkinimo eilės.

- IBI normų aralizė suponuoja išvada, kad pagrindinis bankroto proceso tikslas patenkinti bankrutuojančios imonės kreditorių reikalavimus. Bankrutuojančios imonės kreditorių reikalavimus patenkinimas yra galutinis rezultatas, kurio iskiama bankroto procediroms. Kreditorių reikalvimai bankroto procese gali būti užūkrimani dviem būdais: pirma, likviduojant įmronės turtą ir jį realizavus iš gautų pajamų tenkimait kreditorių reikalvimas; antra, užūkrimant įmonės turtą ir jį realizavus iš gautų pajamų tenkimait kreditorių reikalvimus; antra, užūkrimant įmonės (jos dalies ar gyvybingo verslo) veiklos tęstinumą ir tenkimant kreditorių reikalvimus iš tokios veiklos pajamų. Procedūriškai antrasis būdas įgyvendinamas sudarant įmonės ir kreditorių taikos sutartįs stadija įmonė ženiga ikt kada, kai per IBJ nustaptus terminus kreditoriams ir įmone inepavykos usitadija įmonė katos sutartise sudarymo (Lietuvos Aukščisusiojo Teismo 2014 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-6/2014). Taigi akivaizdu, kad kreditorių reikalavimų patenkinimas bankroto byloje galimas tik laikantis įstatyme nustatytos eilės ir tvarkos, prasidėjus įmonės likvidavimo stadijai.
- K asacinis teismas kaip nepagristus atmeta pareiškėjos argumentus, kad tokių atsiskaitymų draudimas JBJ nenustatytas. Be to, atkreipia dėmesį, kad kasaciniame skunde remiamasi kasacinio teismo šaiškinimais, pateiktais bylose, kurių ratio decidendi (argumentas, kuriuo grindžiamas sprendimas) iš esmės skiriasi nuo nagrinėjamos bylos. Kasacinis teismas yra ne kartą nurodęs, kad teismas, nagrinėdamas bylas, aiškira ir taiko teisės normas ne a priori (šanksto, nepatikrinus faktų), o konkrečioje byloje, atsižvelgdamas į konkrečios bylos katines aplinkybes ir šias siedamas su taikytina teisės norma. Todėl kiekvienas teismo pateiktas teisės aiškinimas yra ne ažkinimas yra ne kartą nurodęs, kad teismas, nagrinėdamas bylas, aiškinima bylas, aiškinimas yra ne ažkinimas su taikytina teisės norma. Todėl kiekvienas teismo pateiktas teisės aiškinimas gali truti būti suprantamas bei aškinimas via ne ažkinimas var ne ne ažkinimas var ne ažkinim
- Imonės pripažinimas bankrutavusia ir jos likvidavimas reglamentuoti [B] septintame skirsnyje, "Bankrutavusios įmonės likvidavimas". Pagal [B] 30 straipsnio 2 dalį teismas pripažįsta įmonę bankrutavusia ir prima nutartį ją likviduoti, jei per 3 mėnesius nuo nutarties patvirtinti kreditorių reikalavimus įsiteisėjimo dienos nebuvo priimta nutartis dėl taikos sutarties sudarymo ir jei teismas šio termino nepratęsė. Pagal to paties straipsnio 3 dalį teismas, pripažinęs įmonę bankrutavusia ir priemęs nutartį likviduoti ją dėl bankroto, patvirtina kiekvieno kreditoriaus patkislintų reikalavimų sumą, likvidavimo tvarką, kitus likvidavimo procedūrai vykdyti būtinus pavedimus ir nurodymus. Imonės likvidatoriaus finkcijas atlikeka administratorius [B] nastatyta tvarka (B[B] 30 straipsnio 4 dalis). Likviduojant bankrutavusią įmonę, administratorius įgdą svarbias raginicijamos bylos kontekste teises: 1) disponuoja įmonės turtu bei lėšomis ir užrikrina jų apsaugą; 2) šio įstatymo nustatyta tvarka organizuoja turto pardavimą ir jį parduoda ar perduoda kreditoriams; 3) tenkina šio įstatymo nustatyta tvarka patvirtintus kreditorių reikalavimus; kt.
- Kasacinio teismo vertinimu, pagal nurodytas [B] nuostatas ir kasacinio teismo praktika, bankroto procedūros gali būti vykdomos laikants [B] įtivirtintų bankroto procedūrų stadijų, pagal kurias bankroto administratorius gali tenkinti kreditorių reikalavimus tik tada, kai visi kreditoriai ir jų reikalavimų dydžiai yra aiškūs, patvirtinti teismo ir nėra girčijami, taip pat kai yra aiškus bankroto administravimo išlaidų dydis. Priešingu atveju egzistuotų teisinis neapbrėžumas ne tik dėl kreditorių reikalavimų tenkinimo eilės, bet ir tokių reikalavimų tenkinimo eilės ir tvarkos. Visų tos pačios eilės kreditorių reikalavimai tenkinami dviem etapais (pirmame etape pagal [B] 35 straipsnio nustatytą eiliškumų tenkinami kreditorių reikalavimų dalis (paliikanos ir netesybos)). Kiekviename etape ta pačia eile tenkinama likusi kreditorių reikalavimų dalis (paliikanos ir netesybos)). Kiekviename etape kiekvienos paskesnės eilės kreditorių reikalavimai tenkinami po to, kai visiškai patenkiniti attinkamo etapo pirmesnės eilės kreditorių reikalavimai tenkinami proporeingai pagal pirklusančią kiekvienam kreditoriu sumą. Joks kreditorius neturi teisės gauti savo reikalavimų patenkinimo kitokia, nei įstatyme imperatyviai nustatyta, reikalavimų tenkinimo tvarka, priešingu atveju būtų paneigtas kolektyvinis bankroto proceso pobūdis ir įsigalėtų kreditorių fenkalavimų.
- Kaip minėta, bankroto procedūrų vykdymas susijęs su tam tikromis išlaidomis, be kurių negali būti sėkmingai užbaigta bankroto procedūra (administravimo išlaidos). IBĮ 36straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad pirmiausia apmokamos imonės bankroto administravimo išlaidos, kurios mokamos iš imonės visu rūšių lėšu (gautų pardavus imonės turta, iskaitant ir ikeista, imonei gražintų skolų, ūkinės komercinės veiklos šio straipsnio 3 dalyie nurodyta apimtimi ir kitu bankroto proceso metu gautų lėšu). Taigi. IBI nuostatos nurodo prioritetini administravimo išlaidų atlyginima kreditorių reikalavimų tenkinimo atžvilgių – kreditorių reikalavimai tenkinami tik po to, kai yra apmokamos įmonės bankroto administravimo išlaidos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-333-823/2020, 31 punktas).
- Taigi, nagrinėjamoje byloje iki įmonės pripažinimo bankrutavusia ir likviduojama dėl bankroto įvykęs bankrutuojančios įmonės atsiskaitymas su dalimi kreditorių pažeidė ir nurodytą ĮB Į administravimo išlaidų atlyginimo tvarką. Toks pažeidimas negali būti vertinamas kaip mažareikšmis dėl tos priežasties, kad kreditoriai, su kuriais pasirinktinai buvo atsiskaityta, išvengė pareigos dengti bankroto administravimo išlaidas bankroto byloje, o tai neatitinka [B] 36 straipsnio reikalavimų
- Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad JBI 36 straipsnio 1 dalies nuostatos, įtvirtinančios bankroto administravimo išlaidų apmokėjimą iš bankrutuojančios ir bankrutuojančios įmonės visų rūšių lėšų, prasmė yra ta, jog, realizavus kiekvėną bankrutuojančios įmonės turto objektą, tam tikra dalis gautos viž jį sumos būtų skirta administravimo išlaidoms apmokėti. Jeigu dalis bankrutuojančios įmonės turto yra įkeista, o kita neįkeista, ir šios dalys nevienodos, administravimo išlaidos, patirios iki turto pardavimo dienos, apmokamos proporecingai gautoms sumoms pardavus tiek keistą, tiek neįkeistą turtą. Proporeingamo principas apmokant administravimo išlaidos užtikrina kreditorių lygiateisiškumo principo įgyvendinimą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. liepos 5 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-373-219/2016 32 punktą).
- 41. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotoje teisės aiškinimo ir taikymo praktikoje dėli bankroto administravimo išlaidų taip pat konstatuota hipotekos kreditoriaus pareiga visais atvejais ir kai įkeistas turtas parduodamas, ir kai tas turtas neparduodas bei perduodamas įkaito turėtoju dalyvauti atlyginant bankrutuojančios įmonės administravimo išlaidas. Ta pati taisyklė taikytina ir tais atvejais, kai, pardavus hipoteka įkeistą turtą, gaunama didesnė suma nei įkaito turėtojo firansinis reikalavimas, t. y. administravimo išlaidos išskaičiuojamos iš jam tenkatios dalies, o ne iš sumos, viršijančios firansini reikalavimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-176/2013; 2016 m. liepos 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-3473-219/2016, 33 purktas; 2017 m. liepos 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-3473-219/2016, administravimo išlaidų dalį; hipotekos kreditoriaus pirnenybės teisė gauti kreditoriaus reikalavimo patenkinimą iš įkeisto turto pardavimų gautų įkšų neatleidžia ir nepašalina jo pareigos proporcingai su kitais kreditoriais mokėti administravimo išlaidas (pirniau nurodytos kasacinio teismo nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-313-690/2017 37 punktas).
- Nagrinėjamoje byloje teismų nustatytos aplinkybės patvirtina, kad bankroto byloje buvo nepagrįstai patenkinti ir hipoteka ar įkeitimu užtikrinti reikalavimai. Pažymėtina, kad ĮBĮ tokių reikalavimų tenkinimas taip pat vykdomas įstatymo nustatyta tvarka. Pagal ĮBĮ 34 straipsnį įkeitimu ir (arba) hipoteka užtikrinti kreikalavimai tenkinami pirmiausia iš lėšų, gautų pardavus įkeistą innonės turtą arba perduodant įkeistą turtą. Jei įkeistas turtas parduodamas viž didesnę kainą negiį įkeitimu irįtarba pipoteka užtikrintų reikalavimų, suma, šių iškų ikuris skiriams kitų, kreditorių reikalavimams tenkinit [B] 35 straipsnyje nustatyta tvarka. BUAB "Avi fertis" vykdytas tokių kreditorių reikalavimų tenkinimas šių reikalavimų taip pat neatitiko, nes atsiskaityti su šiais kreditoriais panaudotos įmonės tikinėje komercinėje veikloje naudojant ir hipoteka apsunkintą turtą gautos pajamos.
- Kasacinio skundo argumentai, kad toks atsiskaitymas leistinas pagal [B] 11 straipsnio 5 dalį, atmetami kaip nepagristi. Tai, kad nurodytoje teisės normoje įtvirtinta galimybė atidaryti atsikrą sąskaitą (toliau kreditorių sąskaita) banke lėšoms bankroto proceso metu kaupti ir atsiskaityti su kreditoriais ir leidimas sąskaitoje esančias lėšas naudoti tik teismo ir administravimo išlaidoms apmokėti bei kreditorių reikalavimams tenkinti, nekeičia įstatymų nustatytos kreditorių reikalavimų tenkinimo eilės ir tvarkos. Tai įtvirtinta ir [B] 11 straipsnio 5 dalyje.
- Kasacinis teismas papildomai pažymi, kad šiuo atveju buvo pažeistas ir lėšu atskirumo principas. Pagal IBI 10 straipsnio 7 dalies 5 punktaimonė turi teise vykdyti ūkine komercine veiklą, jeigu jos veiklos rezultatas mažina balansc rodomus muostolius, ir iš šios veiklos gautas pajamas naudoti su šia veikla susijusioms išlaidoms. Viši atisiskaitymai, susije, su tikine komercine veikla, vykdomi per vieną atsiskaitymams, susijusiems su tikine komercine veikla, skiną inonės sąskaitą (tolau – įmonės komercinė sąskaitą), iš kurios negali būti vykdomi atsiskaitymai su kreditoriais [B] 35 straipsnyje nustatyta tvarka. Toje pačioje įstatymo nuostatoje įvirtinta, kad jeigu nutraukus tikinę komercinę veiklą imonės komercinėje sąskaitą (tolau – įmonės komercinėje sąskaitą) lika iš vienklė iš vykdomi atsiskaitymai su kreditoriais [B] 35 straipsnyje nustatyta tvarka. Toje pačioje įstatymo nuostatoje įvirtinta, kad jeigu nutraukus tikinę komercinė veiklą imonės komercinėje sąskaitą (tolau – įmonės komercinėje sąskaitą) lika iš vykdomi per vieną atsiskaitymams, susijusiems su tikinė komercinė veikla, sitatyma nuostatoje įvirtinta, kad jeigu nutraukus tikinę komercinė veikla, skiną imonės komercinėje sąskaitą (tolau – įmonės komercinėje sąskaitą) lika iš vykdomi per vieną atsiskaitymams, susijusiems su tikinė komercinė veikla, skiną imonės komercinė veikla, skiną imonės kaditatymams, susijusiems su tikinė komercinė veikla, skiną susijusioms su tikinė kome
- Nurodytos [B] nuostatos aiškiai patvirtina, kad atsiskaitymui su kreditoriais lėšos, gautos įmonės komercinėje veikloje, gali būti paraudotos tik sumokėjus dėl įmonės ūkinės komercinės veiklos atsiradusius mokesčius ir kitas privalomasias įmokas, be to, toks atsiskaitymas gali vykti tik laikantis [B] 35 straipsnyjė įtvirtirios kreditorių reikalavimo tenkinimo eilės ir tvarkos. Nors tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teismai dėl tokių atliktų atsiskaitymų teisėtumo vertinimo sprendė pagal JANĮ nuostatas, vis dėto konstatuotina, kad pagrįstai šiuos atsiskaitymus pripažino neteisėtais ir bankroto administratoriaus prašymus patvirtinti patikslintą kreditorių ir jų finansinių reikalavimų sąrašą
- Apibendrinus šioje nutartyje nurodytus motyvus, darytina išvada, kad BUAB "Arvi fertis", atlikdama atsiskaitymus su imonės kreditoriais iki imonės pripažinimo bankrutavusi ir likviduojama, šiems atsiskaitymams panaudodama iš imonės tikinės komercinės veiklos gautas kėsas, pažeidė [1B] įtvirtintus draudimus tenkinant kreditorių reikalavimus bankroto byloje laikytis reikalavimų tenkinimo eilės ir tvarkos, kėsų, gautų įmonės komercinėje veikloje, atskirumo principa ir leidimą jas naudoti atsiskaitymui su kreditorias tik laikantis [B] reikalavimų. Tokie netesieti atsiskaitymai sukuria teismio neapibrėžiumo situaciją bankroto byloje ir pažeidžia esminius bankroto proceso principus. Taip atsiskaitius su dalimi kreditorių, buvo pažeisti ir kreditorių proporcingumo bei lygiateisiškumo principai, kadangi vienų kreditorių reikalavimai buvo šikeliami aukščiau kifų kreditorių finansinių reikalavimų, be to, sudarytos sąlygos tokiems kreditoriams švengti pareigos – dalyvauti attyginant bankrutuojančios įmonės administravimo šlaidas – vykdymo.

Dėl teisinių pasekmių sprendimo teismo iniciatyva ir bylos procesinės baigties

- Nagrinėjamu atveju apeliacinės irstancijos teismas, netenkinęs pateikto prašymo patikslinti kreditorių ir jų finansinių reikalavimų sąrašą, pažymėjo, jog situacija, kai kreditoria, is kuriais atsiskaityta, lieka kreditorių sąraše ir turi teisę visa finansinių reikalavimų apimtimi raudotis jiems priklausančiomis teisėmis bankroto procese (balsuoti kreditorių susirinkime ir pan.), nėra teisinga, nes taip būtų pažeidžiamos bendrovės ir kitų kreditorių teisės ir interesai, kadangi kreditoria, su kuriais atsiskaityta netinkama tvarka ir kitų javų ne tik perdetą pranstumą kitų bankrutuojančios bendrovės kreditorių atžvigiu dėl galimybės gauti reikalavimo patenkinimą, bet ir kitų JANI įtvirtintų kreditorių teisių skolininko bankroto byloje įgyvendrinimo aspektu. Dėlto apeliacinės instancijos teismas motyvodė, jog pirmosios instancijos teismas privavia operatyviai spręsti lėšų, kuriomis buvo patenkinti finansiniai reikalavimai, atsiskaitant su kreditoriais VMI, VSDFV Marijampolės savivaldybės administracija, Įgnalinos savivaldybės administracija, grąžinimo klausimą.
- Teisėjų kolegijos vertinimu, minėtas apeliacinės instancijos teismo nurodymas nėra pakankamas sprendžiant kilusių teisinių padarinių klausimą. Toks teismo įpareigojimas savo esme nėra efektyvus užikrinant visų bankrutuojančios imonės kreditorių interesų apsauga, siekiant užikrinti pagrindinio bankroto proceso tikslo patenkinti bankrutuojančios imonės kreditorių reikalavimus pasiekimą. Siekdamas užikrinti visų kreditorių teisių apsauga, švengti ginčų kilimo ateityje, inter alia (be kita ko), galinčių nepagristai štęsti bankroto proceso eiga, teismas turėjo ex officio (pagal pareigas) spręsti kilusių teisinių padarinių klausimą, t. y. spręsti klausimą dėl teisinių padarinių, nepagristai atsiskaičius su kreditoriais VMI, VSDFV Marijampolės skyriumi, Marijampolės savivaldybės administracija bei Ignalinos savivaldybės administracija, taikymo.
- Iš esmės toks vertinimas dera su kasacinio teismo praktikoje šreikšta pozicija, kad niekinio sandorio teisines pasekmes ir niekinio sandorio faktą teismas konstatuoja ex officio (CK 1.78 straipsnio 1, 5 dalys). Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojamą teisės normų, reglamentuojančių sandorių negaliojimą, aiškinimo ir taikymo praktiką, teismas turi teisę konstatuoti niekinio sandorio negaliojimo faktą ir taikyti padarinius net ir tada, kai dėl to nepareikštas savarankiškas reikalavimas ieškinyte, prašymas šalų procesiniuose dokumentuose ar pareikštas žodžiu (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 29 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-34-313/2020 41 punkta ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką). Teismas savo iniciatyva, nesant ginčo šalies reikalavimo, pripažista sandori niekiniu ir taiko niekinio sandorio teisinius padarinius, kai ragrinėjant bylą pagrindas pripažinti sandori niekiniu tarappa aktivazitus (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 8 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-3-191-916/2015; 2021 m. kovo 10 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-8-313/2021 35-36 punktus). Kasacinio teismo praktikoje toks teismui suteiktos teisės ir tenkančios pareigos vykdymas nepripažintianas šėjimu už bylos nagrinėjimo ribų (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. birželio 3 d. nutartię civilinėje byloje Nr. 3K-3-310/2008).
- Kasacinio teisimo taip pat yra pažymėta, jog Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje dėl teisės į teisingą teismą (Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau Konvencija) 6 straipsnis) pasakyta, kad Konvencijos požiūriu gali kilii Konvencijoje įvirtintų teisių pažeidimo pavojus, kai teismai, nagrinėdami bylas, priima siurprizinius sprendimus tiek įrodymų tyrimo ir vertinimo, tiek teisės taikymo aspektu. Pagal Konvencijos 6 straipsnyje įvirtintą teisingo bylos nagrinėjimo koncepciją šalys turi teisę įrungtynišką procesą, reiškiančią, kad jos privalo turėti galimybę ne tik pateikti įrodymus savo reikalavimams pagristi, bet taip pat teisė, ginoti ir konrentutoi visus irodymus avo reikalavimams pagristi, bet taip pat teisė, ginoti ir konrentutoi visus irodymus ara pastabas, pateiktus siekkunt paveikti teismos sprendimą (Zr. EZTT 1997 m. vasario byloje Nizient-Hubber prieš Svieicniją, peticijos Nr. 1899/09/1, 24 punktą; 2011 m. gegužės 31 d. sprendimo byloje K. S. prieš Suomiją peticijos Nr. 29346/95, 21 punktą; 2014 m. kovo 3 d. sprendimo byloje Duraliyski prieš Bulgariją, peticijos Nr. 1899/09/1, 24 punktą; 2010 m. balandžio 29 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-33-34-313/2020, 48 punktą). Taičau kasacinis teismas yra nurodęs, jog teisinio ieškimo pagrindo identifikavimas ir tarp ginčo šalių susklosčiusių sartykių teisinis kvalifikavimas negali būti šalių vertinams kaip suirprizmis, nepriklausomai nuo to, kurios instancijos teisme tai yra atliekama (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-3-313/2020, 48 punktas). Analogiškai šiuo atvejų, atsižvelgiant į ginčo pobūdį, poreikį realiai užtikrinti kreditorių interesų apsaugą, bankroto proceso tikslus, poreikis teismui savo iniciatyva spręsti dėl teisinių pasekmių taikymo negali būti traktuojamas kaip pažeidžiantis procesines šalių teises.
- . Teisėjų kolegija, remdamasi pirmiau minėtais argumentais, atsižvelgdama į tai, kad teismai nesprendė teisinių padarinių, susijusių su pirmiau minėtų lėšų grąžinimų, klausimo, nors, atsižvelgas į ginčo pobūdį bei esmę, siekiant užtikrinti visų bankrutuojančios įmonės kreditorių interesų apsaugą ir bankroto proceso tikslus, šis klausimas turėjo būti sprendžiamas teismo iniciatyva, minėtą apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalį panaikina ir šią bylos dalį grąžina pirmosios instancijos teismu inagrinėti iš naujo. Tokiu teismo sprendimu proceso šalims sudaroma procesinė galimybė savo reikalavimus ir atsikirtimus priderinti prie šių pateiktų šiaiškinimų, pateikti savo vertinimus, o pirmosios teismu, atsižvelgas į faktinę situaciją, šalių pateiktus argumentus, iš esmės spręsti teisinių padarinių taikymo klausimą. Teismas, nagrinėdamas teisinių padarinių, susijusių su nepagrįstai kreditoriams išmokėtų lėšų grąžinimu, klausimą, taip pat turėtų įvertimi aplinkybę, kad Vilniaus apygardos teismas 2021 m. vasario 4 d. nutartimi nutarė likviduoti bankrutuojančią ÜAB "Arvi fertis" dėl bankroto (ši nutartis palikta nepakeista Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. balandžio 6 d. nutartimi).

Dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo

Kasaciniam teismui nusprendus bylos dalį dėl teisinių padarinių, susijusių su lėšų, kuriomis buvo patenkinti finansiniai reikalavimai, atsiskaitant su kreditoriais VMI, VSDFV Marijampolės skyriumi, Marijampolės savivaklybės administracija, Ignalinos savivaklybės administracija, Ignalinos savivaklybės administracija, taikymo klausimą grąžinti pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, šalių bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimas paliktinas spręsti pirmosios instancijos teismui kartu su kitų bylinėjimosi išlaidų paskirstymu (CPK 93, 96 straipsniai).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 360 straipsniu, 362 straipsnio 1 dalimi,

Vilniaus apygardos teismo 2021 m. sausio 25 d. nutarties dalį ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. vasario 25 d. nutarties dalį dėl kreditorių ir jų finansinių reikalavimų sąrašo patikslinimo bankrutuojančios uždarosios akcinės bendrovės "Arvi fiertis" bankroto byloje palikti iš esmės nepakeistas.

Vilniaus apygardos teismo 2021 m. sausio 25 d. nutarties dalį ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. vasario 25 d. nutarties dalį kuriomis pasisakyta dėl kreditorių Valstybinės mokesčių irspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Marijampolės skyriaus, Marijampolės savivaldybės administracijos, Ignalinos savivaldybės administracijos firansinių reikalavimų, panaikinti ir klausimą dėl lėšų grąžinimo perduoti spręsti pirmosios instancijos teismui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėnimo dienos.

Šemas

Tamošiūnienė